

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Notationes quædam. c. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

omnes intellexisse, & contextui Scripturæ suæ recte conueniunt: talis itaque debet esse rerum conuenientia inter se, & cum ipsis vocibus, vt vnam, & aliam significare, eidem literæ, & contextui dissonum non sit. Hoc pacto censerem in illo loco Isaïæ 53. *Generationem eius quis enarrabit?* duos sensus literales contineri, & generationis æternæ, & temporalis: vtrique enim ita admirabilis est, ac proinde quo ad hoc vnam, & eandem subire videtur rationem, vt admirans Propheta merito dixerit, *Generationem eius quis enarrabit?* Optime autem vtrumque sensum contextui conuenire, sequenti disput. videbimus; vbi plures alios locos Scripturæ examinabimus, sub quibus videntur plures sensus literales contineri: & hoc temperamento adhibito, veriorum existimo posteriorem illam sententiam.

De mystico vero non est eadem ratio, cum rebus ipsis, non verbis proxime significetur. Quare Spiritus sanctus potuit mysticum aliquem sensum intelligere, quem facer Scriptor minime sit affecutus. Scriptori enim, qui non tantum excipiebat dictata, sed etiam conceptum mentis suæ exprimere volebat, satis fuit vt vocibus ipsis ad significandum, etiam si rebus ad eundem effectum non vteretur: ad supremum namque auctorem, qui scriptorem mouit, spectauit, ipsis etiam rebus in historia narratis, aliquid amplius posteris denotare. Quocirca necessarium fuit, vtrūque sensum, literalem scilicet, & mysticum ex intentione Spiritus sancti eidem literæ subesse, etiam si Scriptor solum nouerit literalem.

CAPVT. IV.

Solutio argumentorum vtriusque opinionis.

Ed quia relicta priori sententia adhibito temperamento, posteriorem secuti sumus, satisfaciendum est rationibus vtriusque, quæ contra nos pugnare videntur. Ad primam Medinæ respondeo, non tam ex illo timore, quem suspicatur hic auctor, quam propter auctoritatem Augustini posteriorem sententiam apud plures, & primarios obtinuisse: neque enim opus est, vt ea, quæ in nouo testamento allegantur, etiam si addatur illud, *Vt adimpleretur*, in sensu literali recitentur; satis est, vt aliquando in sensu mystico intelligantur, vt disp. 14. dictum est.

Ad secundam rationem dico, non esse tot locos in scriptura, quot aliqui communiter existimant, vt sequenti disputatione videbimus, qui plures sensus literales contineant: sunt tamen aliqui, ex quibus vnum iam præcedenti c. recitauimus.

Tertia ratio optime probat id, quod superius in secunda notatione dictum est, nimirum ita concedendos esse sub eadem litera plures sensus literales, vtamen non sint nimium diuersi, & parum coherentes: hoc enim videretur potius vitium Scriptoris, quam fecunditas doctrinæ. Sensuum autem varietas modo prædicto nil roboris tollit Scripturæ, ad probandum dogmata fidei nostræ. Ceterum valde notandum est locos Scripturæ, ex quibus mysteria nostræ religionis præcipue pendent, nihil habere obscuritatis ex multiplici sensu sub eadem litera, licet aliqui difficiles sint propter variam lectionem.

Ad rationes vero secundæ sententiæ facile etiam responderi potest, & in primis testimonia Patrum c. 3. explicata manent. Ad primam autem rationem

Vasquez, in 1. part. Tom. 1.

dico, quantis Deus fecundis sit intelligentia, vt possit vno verbo multa, & maxime diuersa exprimere; id tamen facere noluit, quoniam Scriptura solum utebatur, vt nobiscum loqueretur, & res gestas, aut mysteria hominibus significaret. Significatio autem pensari debet non ex fecunditate loquentis, sed ex audientium capacitate, alioqui qui non se accommodaret audientibus, reprehensione dignus esset: & quamvis ob rationes superius dictas plures locos obscuriores in scriptura Deus reliquerit: saltem non debuit præter consuetum morem tam diuersa, & minime coherentia eadem Scriptura denotare. Accedit quod Scriptore sacro Deus utebatur, vt instrumento ratione, & intelligentia prædito, qui ea, quæ mente intelligebat, more hominum scripto significabat. Quare tam varia, & minime conuenientia eadem Scriptura exprimere non debuit, vt secunda opinio contendit.

Ad secundam rationem respondeo, non esse eandem rationem rerum, & vocum ad significandum; voces enim accipiuntur secundum vulgarem, & communem apud omnes significationem, ex quibus oratio etiam eo modo componi debet, vt contextui eorum, quæ narrantur, optime quadret: consuetum vero non est, eadem oratione tam varia, & minime coherentia significari: res autem non significant apud omnes ex vsu vulgo recepto, sed prout quisque voluerit, potest rebus hoc, aut aliud denotare: tum etiam significatum per voces debet esse audientibus manifestum: at rerum significatum est reconditum: ideoque mysticus, & spiritualis sensus dicitur. Ex eo igitur, quod rebus plura maxime diuersa, & minime coherentia denotentur, non sit, vt vocibus etiam significari debeant.

Ad priorem vero partem tertiæ rationis de locis obscurioribus, quos varie Patres interpretantur c. 3. satis dictum est: ad posteriorem vero de locis, in quibus cogimur plures sensus concedere, sequenti disputatione dicemus.

DISPUT. XVIII.

Expenduntur varij loci.

Notationes quadam. cap. 1.

Locus Psalmi 2. *Dominus dixit ad me. cap. 2.*

Locus Genes. 1. *In principio creauit Deus. cap. 3.*

Locus Danielis 9. *Et erit in templo abominatio. cap. 4.*

Locus Isaïæ 13. *Languores nostros. c. cap. 5.*

Locus Isaïæ 53. *Generationem eius quis enarrabit? cap. 6.*

CAPVT. I.

Notationes quadam.

Reliquum est, vt examinemus nonnullos Scripturæ locos, quibus plures sensus literales subesse putant, qui secundam sententiam in præced. disp. secuti sunt. Pro explicatione tamen eorum, quæ dicemus, præmittendum est primum, frustra à quibusdam eos locos afferri, qui propter variam lectionem diuersos etiam literales sensus continent: sic enim eidem literæ non multi sensus assignantur, sed idem Hebraicus textus diuerso modo translatus varia significat: nunc autem inquirimus de variis sensibus literalibus sub eadem omnino litera, & lectione. Translationis autem varietas multis de causis accidere solet: quacunque vero ratione sit introducta, etiam si in ipsamet vulgata editione inueniatur, de ea præsens controuersia intelligenda non est.

G

Quatuor

*Varietas
translationis
causa.*

*1.
Hieronym.
Genes. 47.
Paul. ad
Hebræ. 11.*

Quatuor autem præcipuæ causæ sunt, ex quibus lectiois varietas ortum habet, quarum duæ priores ad codices pertinent Hebraicos, duæ vero aliae ad Latinos, vel Græcos. Prima est mutatio, & varietas punctorum, seu vocalium: cum enim Scriptor Hebraicus patrio more solis consonantibus dictiones singulas descripsit, sub quibus puncta, seu vocales ex usu intelligebantur, factum est, ut 70. Interpretes alias vocales intelligentes, alio modo quam Hieronymus, & alij Hebræi, transulerint, quæ quidem varietas in ipsa etiam vulgata reperitur. Nam Genes. 47. Hieronymus sic legit: *Quo iuvante adoravit Israel conuersus ad lectuli caput.* Paulus vero ad Hebr. 11. secutus versionem 70. hoc modo transfert: *Et adoravit fastigium virgæ eius:* vtraque autem lectio in vulgata reperitur: hoc modo mirum non est, sub eodem loco plures sensus latere. An vero Spiritus sanctus ita mouerit Hebraicum Scriptorem, ut illis consonantibus dictiones describens puncta diuersa sub eis intelligi voluerit, & ad diuersas voces exprimendas eisdem consonantibus fuerit usus, non est huius loci. Dicemus de hac re. 2. q. 1. artic. 10. ubi de auctoritate vulgata editionis quoad omnes partes, & singula verba tractabimus.

Secunda causa varietatis lectionis, est ambiguitas vocis Hebraicæ, ex qua profectæ sunt varietates eiusdem loci versiones. Quod si vtraque versio non sit in ipsa vulgata editione, ad præsentem questionem non refert: facile enim quisque dicere potest, eam rem voluisse Hebraicum Scriptorem solum significare, quam editio vulgata Latine expressit ex qua solum argumentamur ad confirmanda dogmata fidei nostræ quod ea tantum ut regula fidei proposita sit: alie vero, maxime 70. licet non sint contemnendæ, non tamen ab Ecclesia quoad omnes earum partes ita sunt approbatæ. Si vero hoc secundum genus diuersæ lectionis in ipsamet vulgata reperitur, sicut primum, idem quod de illo, dicendum est.

Tertia causa varietatis lectionis est varietas codicum Latinorum, quæ vel errore Scriptorum, vel alia via orta est.

Quarta causa est varietas punctorum, quibus periodi, & clausule distinguuntur. Vbi cumque igitur fuerit huiusmodi varietas lectionum, vel alia quæcumque, non potest non esse varietas sensus literalis: nunc autem de varietate huius sensus sub eadem omnino lectione differendum est.

Psalm. 2.

Deinde obseruandum est, non esse diuersos sensus eiusdem loci, neque varias lectiones, quoties ad idem omnino significandum referuntur, etiam si res ipsæ varietat, & diuersæ videantur. Sicut contingit in illo versu Psalm. 2. *Apprehendite disciplinam:* quem sic habemus ex translatione 70. alij vero nulla facta mutatione punctorum textum Hebraicum ad litteram sic vertunt: *Osculamini puritatem,* alij, *Osculamini pure,* alij, *Osculamini filium:* sensus tamen eodem recidit: exhortatur enim versus ille, ut verum Messiam, quia dixerat eodem Psalm. 2. *Dominus dixit ad me, filius meus es tu, ego hodie genui te:* & legem, seu disciplinam illius reuerentur omnes excipiant; & quia osculum est signum subiectionis, & reuerentiæ, idem est osculari filium, atque ipsum, eiusque doctrinam pure, & reuerenter excipere. Nunc igitur quod ad præsentem spectat questionem, superest, ut expendamus aliquos locos, qui sub eadem omnino littera, seu lectione

variis sensus continere videntur. Ex Theologis autem recentioribus, qui secundam amplectuntur sententiam relata superiori disputatione, fere omnes fatentur, paucos esse huiusmodi locos, eos tamen qui solent afferri, hic subiiciamus.

CAPVT. II.

Locus Psalmi 2. Domine dixit ad me.

Omissis quibusdam Scripturæ locis allatis disp. 14. qualis est ille Osee: 1. *Ex Aegypto vocavi filium meum,* &c. in quibus non duos sensus literales, sed alterum literalem, alterum mysticum, aut accommodatum contineri, monstrauimus: in primis examinandus nobis est locus Psalm. 2. *Dominus dixit ad me, Filius meus es tu, ego hodie genui te:* quo duplex sensus literalis nonnullis significari visus est. Primum enim significatur æterna Christi generatio, quia ad hanc comprobendam recitatur a Paulo ad Hebr. 1. in hunc modum: *Cui enim Angelorum dixit Deus. Filius meus es tu, ego hodie genui te?* Sicque Paulum interpretantur Rufinus, & Augustinus. in eum Psalm. Idem Augustinus in Ench. cap. 49. & in lib. aut oratione de quinque hæresibus cap. 4. post medium: Chrysostomus, & Theophyl. & Oecumenius in cap. 1. epistol. ad Hebr. Tertullia, aduersus Praxeam. c. 7. & 11. in eundem modum intellexisse videtur Athanasius in oratione contra Arrian. quæ est post 4. sermonem, & in Epistola decret. contra Arrium in synodo Nicena. Pulchre autem verbo præteriti temporis *Genui,* & aduerbio præsentis, *Hodie,* generatio æterna describitur; habet enim aliquid præteriti nimirum perfectionem, & consummationem, præsentis vero perseverantiam sine successione, qua omnia simul tempora complectitur, ut enim optime Augustinus notauit: *Vbi dies nec hesterni sine inchoatur, nec initio crastini terminatur, semper hodiernus est.* Assignat autem Paulus differentiam inter Filium, & Angelos, quod Filius genitus dicatur ex Patris substantia, Angeli vero non geniti, sed facti, iuxta illud Psalm. 103. *Qui facit Angelos suos Spiritus.*

Præterea eodem loco significari videtur generatio Christi secundum carnem quam indicat particula *Hodie.* Ita intelligunt Gregor. Nyssenus, homil. 2. in Ecclesiasten, Oecumenius, & Theodoretus in cap. 1. ad Hebr. quantumvis Oecumenius vnam & alteram afferat expositionem. Idem Cyprian. libr. 2. aduersus Iudeos testimonio 8. & August. in lib. questionum noui, & veteris testamenti quæst. 54. nisi quod Augustinus refert hæc verba ad generationem temporalem, quam putat factam in baptismo, cum audita fuit vox illa: *Hic est filius meus dilectus, &c.* Tandem eodem testimonio significari videtur Christi resurrectio: nam Paulus Actor. 13. ita ait: *Et nos vobis annunciamus eam, quæ ad Patres nostros repromissa facta est: quoniam hæc Deus adimpleuit filius vestri, resuscitans Iesum, sicut in Psalm. 2. scriptum est, Filius meus es tu, ego hodie genui te.* In quo sensum eundem locum interpretantur Hilarius, & Chrysostom. in illum Psalm. 2. quos sequi videtur Ambrosius lib. 3. de Sacramentis cap. 1. Quare non solum ex Patribus, sed etiam ex Paulo, qui prædicto testimonio bifariam usus est, duplicem sensum literalem illius colligere necessarium est.

Respon-

Primo explicatur de æterna Christi generatione. Ad Hebr. 1. Rufin. Augustin. Chrysost. Theophil. Oecumen. Tertullia. Athana.

4.

Secundo ad temporalem. Nyssen. Oecumen. Theodor.

Cyprian.

Augustin.

Tertio de resurrectione. Ador. 13.

Psalm. 2.

Hilar. Chrysost. Ambros.